

Reactie SCP op bevindingen van de Visitatiecommissie SCP 2016

In april 2016 heeft de Visitatiecommissie SCP onder voorzitterschap van prof.dr. Jacques Thomassen het rapport uitgebracht getiteld *Versterken van de nieuwe koers. Evaluatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau 2010 – 2015*.

In deze notitie staat hoe het SCP de conclusies van de commissie weegt en de aanbevelingen ter harte wil nemen.

De conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie waren de volgende:

Conclusies en aanbevelingen

Het SCP vervult een belangrijke rol in de Nederlandse samenleving door het maatschappelijke debat en de beleidsvorming te voeden met wetenschappelijk gefundeerd onderzoek op het terrein van sociaal en cultureel welzijn. Hierbij staat het perspectief van de burger centraal. De visitatiecommissie stelt vast dat de waardering voor het werk van het SCP groot is, zowel bij wetenschappers, beleidsmakers, vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties als journalisten. De commissie constateert dat er een groot vertrouwen is in het SCP en dat de onafhankelijkheid van het instituut onomstreden is. Dit biedt een sterk fundament om de toekomst met vertrouwen tegemoet te kunnen zien.

De commissie is van mening dat de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek van het SCP en de maatschappelijke relevantie van de rapporten excellent zijn en de beleidsmatige kwaliteit en relevantie en toekomstbestendigheid erg goed. Om dit niveau te behouden en waar mogelijk te verbeteren heeft de commissie in het rapport per criterium verschillende aanbevelingen gedaan. Daarbij zouden in de ogen van de visitatiecommissie de volgende aanbevelingen prioriteit verdienen:

1. Voor het voortbestaan van het SCP als onafhankelijk functionerend planbureau is het van doorslaggevend belang dat het ministerie van VWS als moederdepartement zijn verantwoordelijk neemt voor de structurele financiering van het SCP. Dit is een voorwaarde voor een effectieve opvolging van vrijwel alle aanbevelingen die de commissie in dit rapport doet.
2. Doe meer met minder onderzoeksprojecten. Beperk het aantal projecten en geef meer diepgang aan de analyse van de beschikbare onderzoeksgegevens. Pas waar mogelijk meer productvariatie en innovatie toe bij deze projecten. Creëer ruimte voor wetenschappelijke innovatie, bijvoorbeeld in de vorm van een innovatielab, maar ook door bijscholing van medewerkers en het tijdelijk binnenhalen van externe expertise.
3. Ga met opdrachtgevers in gesprek over het versterken van de 'interface' tussen onderzoek en beleid en experimenteer met verschillende manieren om dit te doen. Te denken valt aan het versterken van begeleidingscommissies, vooraf nadenken over beleidsimplicaties, bespreken van beleidsopties met voor- en nadelen, presentatie en bespreking van SCP-rapporten binnen departementen, een systeem van accounthouders en het leveren van bijdragen aan denktanks. Ook aan de zijde van het beleid zou de interface versterkt moeten worden.
4. Ga voortvarend aan de slag met het ontwikkelen van een nieuw communicatiebeleid en de ideeën van de interne werkgroep publicatiebeleid. Werk aan productdifferentiatie en stem de communicatie af op de verschillende doelgroepen van het SCP.
5. Intensiveer de aandacht voor de interne organisatie om de nieuwe koers ook inhoudelijk en gevoelsmatig te laten landen bij de medewerkers. Zet in op verdere professionalisering van het personeelsbeleid en onderzoek de mogelijkheden van gezamenlijk personeelsbeleid met andere kennisinstituten om zo de doorstroom te vergroten. Dit biedt ook ruimte om de diversiteit van het personeelsbestand te vergroten.

Reactie SCP

Over de conclusies kunnen we kort zijn: directie en medewerkers van het SCP zijn blij en trots op de zeer goede kwalificaties die de commissie ons heeft gegeven. Wij zijn het eens met de opmerking van de commissie dat, om dit hoge niveau te behouden, er op een aantal punten stappen gezet moeten worden om de uitgezette koers van het SCP tot een succes te maken. We lopen de aanbevelingen langs:

“1. Voor het voortbestaan van het SCP als onafhankelijk functionerend planbureau is het van doorslaggevend belang dat het ministerie van VWS als moederdepartement zijn verantwoordelijk neemt voor de structurele financiering van het SCP. Dit is een voorwaarde voor een effectieve opvolging van vrijwel alle aanbevelingen die de commissie in dit rapport doet.”

Aanbeveling 1 is gerealiseerd door de beslissing van de minister van VWS om het SCP met ingang van 1 januari 2017 een structureel jaarlijks budget van 12 miljoen euro toe te kennen, zoals gemeld aan de Tweede Kamer per [brief](#) d.d. 29 juni 2016 (kamerstuknummer 34300-XVI-162).

“2. Doe meer met minder onderzoeksprojecten. Beperk het aantal projecten en geef meer diepgang aan de analyse van de beschikbare onderzoeksgegevens. Pas waar mogelijk meer productvariatie en innovatie toe bij deze projecten. Creëer ruimte voor wetenschappelijke innovatie, bijvoorbeeld in de vorm van een innovatielab, maar ook door bijscholing van medewerkers en het tijdelijk binnenhalen van externe expertise.”

We hebben hier al meerdere stappen gezet en initiatieven genomen. Om de te hoge werkdruk aan te pakken, is het aantal projectgebonden uren per full-time medewerker met 175 uur per jaar verlaagd. Dat betekent dat er minder projecten gestart zullen worden. De vrijkomende 175 uren per medewerker zullen gevuld worden met kennisverspreidingsactiviteiten (artikelen schrijven, congresbijdragen, etc.). De disseminatie van onze kennis wordt dus versterkt.

Daarnaast gaan we de al bij ons beschikbare kennis meer benutten. Niet altijd is nieuw onderzoek direct noodzakelijk. Voorbeelden zijn het memorandum nieuwe stijl in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017, en de SCP-bijdrage aan de monitor brede welvaart.

Wat betreft wetenschappelijke innovatie zijn de volgende initiatieven genomen. De methodologiesectie van het SCP versterkt haar betrokkenheid en input bij de projecten. Sinds 2015 is in het kader van het kwaliteitsbeleid de rol van de methodologen flink versterkt. Dit zal verder uitgewerkt worden. Zo zullen de methodologen vaker deelnemen aan de leescommissies, zodat tijdig adviezen op dat vlak gegeven kunnen worden. Daarnaast wordt per project meer precies bepaald welke mate van methodologische advisering of ondersteuning gewenst is.

Het aantal in-huis trainingen op methodologisch en statistisch gebied is de laatste jaren flink toegenomen. Dit continueren wij. Het SCP zal geen trendsetter zijn wat betreft het ontwikkelen of implementeren van nieuwe onderzoeksmethoden. Dat is niet onze taak. Dat neemt niet weg dat waar nodig, externe expertise wordt ingehuurd. De mogelijkheden om, zoals de commissie adviseert, meer ruimte te creëren voor methodologische innovatie, zodat onderzoekers kunnen experimenteren met nieuwe methoden (zoals gebruik van big data en nieuwe media) gaan we zeker onderzoeken. De diverse nationale en internationale netwerken van het SCP (zoals European Social Survey en het Nederlandstalig Platform voor Survey Onderzoek) bieden waardevolle contacten en expertise.

“3. Ga met opdrachtgevers in gesprek over het versterken van de ‘interface’ tussen onderzoek en beleid en experimenteer met verschillende manieren om dit te doen. Te denken valt aan het versterken van begeleidingcommissies, vooraf nadenken over

beleidsimplicaties, bespreken van beleidsopties met voor- en nadelen, presentatie en bespreking van SCP-rapporten binnen departementen, een systeem van accounthouders en het leveren van bijdragen aan denktanks. Ook aan de zijde van het beleid zou de interface versterkt moeten worden.”

Hoewel de beleidsrelevantie van het werk van het SCP in het algemeen zeer positief wordt beoordeeld, blijft dit een punt van aandacht. Het beleid en de kennisbehoefte van beleidsmakers evolueren immers doorlopend. In toenemende mate is er bij beleidsmakers behoefte aan de specifieke kennis en inzichten van het SCP, als complement van economische analyses. Ook is er vraag naar ex-ante evaluaties en naar toekomstverkenningen. Het SCP is hier zeker niet onbekend mee, maar we willen dit versterken. Naast het vergroten van onze methodologische kennis op deze gebieden – waar we inmiddels al mee gestart zijn – betekent dit dat we in de dialogen met de departementen dit soort onderzoek nadrukkelijker naar voren moeten brengen. En daarnaast in ons werkprogramma hier een plaats voor moeten inruimen.

Wij bezinnen ons op de vraag hoe wij kunnen inspelen op kennisvragen die samenhangen met de grote decentralisaties in het sociale domein. De gemeentes hebben een grotere verantwoordelijkheid gekregen en de vraag is welke rol het SCP onderzoeksmatig of anderszins kan en wil spelen op lokaal of regionaal niveau. In 2017 gaan wij hierover in gesprek met andere kennisinstituten en met (lokale) beleidsmakers.

De door de visitatiecommissie bepleite verbetering van de ‘interface’ tussen onderzoek en beleid onderschrijven wij. Wij zijn al aan de slag om bij de departementen vroegtijdig en meer gecoördineerd en in dialoog kennisvragen te bespreken. Dat is dus 'aan de voorkant', voordat er concrete projecten zijn geformuleerd. Ook 'aan de achterkant' zijn we nieuwe wegen ingeslagen. Praktisch pakken wij dit op door een grotere variatie aan producten aan te bieden: naast het ‘klassieke’ onderzoeksrapport gaan we desgewenst meer kleinere en ‘snellere’ en meer gefocuste producten maken, zoals factsheets en beleidsnotities. Het SCP heeft immers veel kennis paraat die op deze wijze beter benut kan worden ten behoeve van het beleid. Een niet onbelangrijk aandachtspunt is overigens dat het adviseren van ‘minder beleid’ ook een optie is.

Ook gaan we ons meer expliciet ‘aanbieden’ om na afsluiting van een onderzoek in gesprek te gaan met beleidsmakers, maar ook met maatschappelijke organisaties, over de betekenis en mogelijke implicaties van de onderzoeksresultaten. Dit zijn vormen van ‘meer met minder’. Een ander praktisch punt is, dat in begeleidingscommissies of leescommissies van veel van onze onderzoeken vertegenwoordigers van de departementen participeren, dat beleid continueren wij. Omgekeerd worden SCP-directie en –onderzoekers ook nu al vaak uitgenodigd voor kenniskamers, commissies e.d. De departementen weten ons te vinden.

De aanbeveling van de commissie om de bruikbaarheid van de rapporten te vergroten door vaker de beleidsopties te beschrijven met de voor- en nadelen van de verschillende opties, zonder daar zelf een keuze in te maken, willen we verder doordenken. Het verschil tussen beleidsaanbevelingen (waar het SCP zeer terughoudend in is, en waar beleidsmakers zelden op zitten te wachten) en aangeven van niet-normatieve beleidsopties is niet zo eenduidig als het op het eerste gezicht lijkt. Maar het is de moeite waard dit in samenspraak met de beleidsmakers verder te verkennen: waar liggen hun behoeften, en waar liggen de grenzen van uitspraken die het SCP wetenschappelijk gezien voor zijn rekening kan nemen.

“4. Ga voortvarend aan de slag met het ontwikkelen van een nieuw communicatiebeleid en de ideeën van de interne werkgroep publicatiebeleid. Werk aan productdifferentiatie en stem de communicatie af op de verschillende doelgroepen van het SCP.”

Begin 2016 zijn we van start gegaan met een communicatieafdeling. Daarmee versterken we onze communicatiestrategie, ruimen we meer tijd in voor kennisdeling en zijn we een grotere productvariatie aan het ontwikkelen om diverse doelgroepen tegemoet te komen. Dikke rapporten zijn niet per se efficiënt of hebben meer impact. Op termijn zullen SCP-rapporten alleen nog digitaal verschijnen, slechts bij hoge uitzondering in druk. De rapporten verschijnen inmiddels in meer eigentijdse vormen verschijnen: cardstacks, one-pagers, infographics, digitale gelaagde rapporten, beleidsnotities. Producten van het SCP zullen ook op meer uiteenlopende wijzen naar buiten komen: niet alleen via aanbieding aan bewindspersonen, maar bijv. ook aan vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties 'buiten Den Haag', of via andere communicatiekanalen. Dit zal verder uitgewerkt worden.

“5. Intensiveer de aandacht voor de interne organisatie om de nieuwe koers ook inhoudelijk en gevoelsmatig te laten landen bij de medewerkers. Zet in op verdere professionalisering van het personeelsbeleid en onderzoek de mogelijkheden van gezamenlijk personeelsbeleid met andere kennisinstellingen om zo de doorstroom te vergroten. Dit biedt ook ruimte om de diversiteit van het personeelsbestand te vergroten.”

Hoewel de visitatiecommissie daar minder aandacht heeft besteed, is naast het thema financiën (zie aanbeveling 1) ook de inrichting van het SCP een belangrijk aandachtspunt voor een succesvolle versterking van de nieuwe koers. Wij constateren knelpunten ten aanzien van de mate waarin en de wijze waarop de koers en de visie van het SCP bij de medewerkers zijn geïnternaliseerd, hoe het management is geregeld en aansluit bij de behoeften van de medewerkers, ten aanzien van verantwoordelijkheidsverdeling en autonomie, en wat betreft een aantal cultuuraspecten (vertrouwen, openheid). We zijn een intensief traject gestart, dat door zal lopen in 2017, met externe ondersteuning, om op al deze punten kritisch naar onszelf te kijken, en waar nodig aanpassingen te realiseren.